

Lisa Haeger, Kulturstrateg
lisa.haeger@borasregionen.se
Telefon: 0729-930104

Diarienummer KUN 2023-00595

Yttrande Regional biblioteksplan Västra Götaland 2024-2027

Kulturnämnden, Västra Götalandsregionen, ska ta beslut om en ny Biblioteksplan för 2024–2027. Boråsregionen tycker att det är en tydlig plan, väldisponerad och lätt att läsa och förstå. Det är bra att principen om armlängds avstånd diskuteras. Planen innehåller även en bra beskrivning av folkbiblioteken och varför de är viktiga.

Planen innehåller en genomgång av de olika bibliotekstyper som finns i Västra Götalandsregionen, det är bra och ger en god överblick över de olika slags verksamheter som finns i området.

Det är lagstyrt att det ska finnas en biblioteksplan på regional nivå, vi ser att det finns fördelar med det då biblioteksfrågor kan lyftas från ett annat perspektiv än i de kommunala planerna. Det finns dock frågor som Boråsregionen och den kommunala samverkansplattformen Knallebiblioteken ser att Förvaltningen för Kulturutveckling tar med sig och analyserar vidare.

Boråsregionen lämnar följande synpunkter på förslaget

Utredningen om Kultursamverkansmodellen ifrågasätter om det är resurseffektivt att arbeta med styrdokument i så många nivåer. Man bör se över möjligheten att lösgöra resurser för mer direkt stöd från regionen till folkbiblioteken i kommunerna.

Avsnittet Bibliotekslagen

Kan man referera till att den grundar sig på UNESCO:s folkbiblioteksmanifest samt på FN:s mänskliga rättigheter?

Avsnittet Regional biblioteksverksamhet

Är verksamheten för spretig? Uppdraget är tydligt, så här uttrycks det i Bibliotekslagen: "11 § Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Lag (2019:961)."

Boråsregionen delar förslagets slutsats att Västra Götalands storlek och spännvidd i behov och förutsättningar, är en utmaning för den regionala biblioteksverksamheten. Utifrån dessa förutsättningar och med de ambitioner som beskrivs i planen som strategiska utvecklingsområden behöver den regionala biblioteksverksamhetens omfattning och inriktning tydliggöras.

Boråsregionen önskar ett utökat direkt stöd till de kommunala folkbiblioteken, vilket är orättvist lågt jämfört med hur det ser ut i andra delar av landet. Vi förespråkar därför att regionen gör en översyn av tjänsterna som beskrivs i avsnittet.

Tjänsterna, som bibliotekstidskriften Noll27, Sommarboken, Biblioteksscenen på Bokmässan och Barnens bibliotek är uppskattade, även de olika fortbildningar som Förvaltningen för Kulturutveckling håller för bibliotekspersonal, liksom de olika nätverk som finns. Men det finns för lite tid över till direkt stöd. Västra Götalandsregionen ges visst konsultativt stöd, men inte alls på samma nivå som i andra regioner.

- Noll27 kunde lösas annorlunda, kanske som nyhetsbrev från regionen.
- Sommarboken administreras av Förvaltningen för Kulturutveckling. Boråsregionen tycker att tjänsten är bra, men i framtiden bör stöd fås från staten.
- Barnens bibliotek, en bra webbplats med fokus på barns läsning. Det är en tjänst av nationellt intresse och därför borde finansieras av staten, det är inte en regional uppgift.
- Biblioteksscenen på Bokmässan drivs av Förvaltningen för Kulturutveckling och är den enda renodlade biblioteksscenen som finns kvar på mässan med ett mycket bra program. Det läggs mycket arbete på det. Vi rekommenderar att Förvaltningen för Kulturutveckling försöker att lämna över den här uppgiften till Kungliga Biblioteket eller Svensk Biblioteksförning.

Förslag: före de kulturpolitiska utvecklingsområdena skulle det kunna finnas ett dedikerat avsnitt om det demokratiska uppdraget. Bibliotek för alla, som visas i medieinköp, programplanering, i rummets utformning i de aktiviteter som belyser allas lika värde och respekt inför olikheter. Bibliotekens stora betydelse för inkludering, som mötesplats för människor med olika bakgrund och erfarenheter, som kunskapsresurs för livslång bildning och studier, en plats för kulturupplevelser. En plats för personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter, personer med annat modersmål än svenska samt barn och unga.

I Kulturplan Sjuhärad 2024-2027 är biblioteken som demokratisk mötesplats ett prioriterat område.

Avsnitt Deltagande i kultur- och samhällsliv

Boråsregionen delar uppfattningen om att det finns behov av stöd till folkbiblioteken kring hur det demokratiska uppdraget bör tolkas. Det är bra att landsbygdsperspektivet lyfts upp. Knallebiblioteken, de kommunala biblioteken är en del av kommunernas kulturella och demokratiska infrastruktur som medborgarna har möjlighet att besöka när interna och externa arrangemang genomförs.

Boråsregionen delar uppfattningen om att biblioteken har svårt att nå ut med alla de möjligheter som finns på ett bibliotek. Här önskar vi att det framgår i Biblioteksplanen hur folkbiblioteken kan få stöd med detta av regionen.

Avsnittet läsfrämjande

Det är bra skrivet och lyfter även frågan kring digital folkbildning även hos barn och unga. Det prioriterade området från den regionala utvecklingsstrategin 2023-2030, "Kraftsamling fullföljda studier" nämns i Biblioteksplanen men hur kan regionen stötta folkbiblioteken i det arbetet? Prioritering "stärka infrastrukturen för skolbiblioteken" skulle behöva utvecklas ytterligare. Det finns idag exempel på hur bibliotek arbetar med AI som läsfrämjande aktiviteter för barn och unga. Boråsregionen saknar skrivningar om AI och framtida utvecklingsmöjligheter inom AI.

Avsnittet Litteratur, bildning och konstnärligt skapande

Det är intressant för folkbiblioteken med satsningar på litteratur, i avsnittet beskrivs "Gothenburg city of literature". Ett sådant resursintensivt projekt bör ställas i relation till exempelvis skrivningarna tidigare i planen om ett landsbygdsperspektiv, inte minst kopplat till folkbibliotekens roll som en del i en demokratisk infrastruktur. Dessa projekt bör bli kännbara i hela regionen.

Avsnittet Samverkan och synergi

Boråsregionen önskar att Biblioteksplanen tydligare berättar hur Förvaltningen för Kulturutveckling avser att stötta folkbiblioteken med fortbildning som efterfrågas, pedagogik, didaktik och handledning. Biblioteken behöver även regionens hjälp med att lyfta dessa frågor med lärosätena.

Avsnittet "Digitalisering och digital folkbildning"

Här beskrivs hur biblioteken har effektiviserat sina organisationer genom automatisering under en lång tid. Det är viktigt att påpeka att biblioteksorganisationerna är effektiva, en bra skrivning som bör finnas kvar.

Här lyfts även bibliotekens viktiga arbete med digital delaktighet. Det vi kan poängtera än mer är hur folkbiblioteken arbetar med mycket mer än kultur. Biblioteken har fått ta ett större ansvar i takt med att människor har fått svårare att orientera sig i omvärlden och att det är svårare att få hjälp med olika vardagsfrågor som involverar både andra kommunala tjänster och statliga tjänster. Det digitala utanförskapet är som störst på landsbygden och bibliotekens roll i att minska det kan inte nog betonas.

Boråsregionen skulle önska exempel på vad som avses med långsiktiga digitala lösningar och digitalisering som en metod för verksamhetsutveckling. Det vore bra att se över resursfördelningen för vilka digitala processer förvaltningen driver, till exempel kring öppen källkod.

Avsnittet "Internationalisering och omvärldsbevakning"

Här beskrivs hur Förvaltningen för Kulturutveckling arbetar med internationella frågor och samverkan. Viktiga frågor men hur sprids kontakterna och kunskapen till kommunal nivå?